

en una lleuda rossellonesa d'aquest any (RLR iv, 375). Des del català, gràcies al nostre comerç de drogues amb el Llevant, el mot s'estengué al castellà, on no es documenta fins a 1495. Ha sofert sempre la concurrència de l'arabisme *MATAFALUGA*, molt de temps predominant.

DERIV.: *Anisat*, i menys correctament *anissat* [1839, Lab.]; *anisar*. *Aniset*. *Anisic*. *Anisol*.

Aniso-, V. *iso-* *Anit*, V. *nit* *Anivellador*, *anivellar*, V. *nivell* *Aniversari*, V. *any* *Anjub*, V. *aljub* *Anjuba*, V. *aljuva* *Annal*, *annalista*, *annals*, *annata*, V. *any* *Annera*, *anneró*, *-erot*, V. *àneç*

ANNONACIES, família d'arbres i arbustos tropicals, derivat llatí del nom del gènere *Annona*, típic d'aquesta família, nom provinent de l'arauac *anón* llatinitzat en aquella forma en memòria del ll. *annōna* 'queviures, provisions de gra'. □ 1.ª doc.: 1932, *DFa.*; Webster-Merriam.

Anocient, contaminació de *innocent* amb *no-scient* (= *inconscient*) *Ano*-, V. *anus*

ANODE, 'pol positiu d'un generador elèctric', pres del gr. *ἀνοδος* 'camí ascendent', derivats de *ὄδος* 'camí' amb el prefix *ἀνα-* 'amunt'. Tant aquest com el contraposat *càtode* (gr. *κάθοδος*), format amb el gr. *κατα-* 'avall', entren en la lexicografia catalana només des dels diccionaris de Fabra.

DERIV.: *Anòdic*. *Catòdic*.

ANODÍ, 'que calma el dolor', 'que no causa dolor, insignificant', pres del gr. *ἀνώδινος* 'que no causa dolor, que el tempera', derivat de *ὀδύνη* 'dolor'. □ 1.ª doc.: 1803, Belv.; 1839, Lab.

Possiblement transmès pel fr. *anodin* [1503, *RFGn*. xxxii, 10] o el cast. *anodino* [1555].

DERIV.: *Anodínia*.

Anòdic, V. *ànode* *Anodínia*, V. *anodí* *Anocr*, *anoga*, *anoguer*, *-gual*, V. *nou*, f. *Anoètic*, V. *noètic* (CONÈIXER)

ANÒFELS, 'gènere de mosquits que porten la malària', pres del gr. *ἀνοφέλης* 'inútil', 'nociu', derivat de *ὄφελος* 'utilitat'. □ 1.ª doc.: *DFa*.

Anoia (no és *Noia*): amb raó va rebutjant *AlcM* les etimologies de noms de lloc que Montoliu cercava en derivats del ll. *AMNIS* 'riu, riera', f. i m., però ací potser no té raó de fer-ho, car una base **AMNŪCŪIA* *amniculus*, *-icula* (cf. **OVUCULA* > empord. *ovoia* = *ovella*) és versemblant en l'aspecte geogràfic-semàntic i sense la més petita objecció fonètica ni formativa (per a *i* < *-yl-* en aquesta zona, veg. *EntreDL* I, 36 i n. 26; i la gent de Martorell pronuncia *l'anojə* amb o tancada).

Anoia, V. *any*

ANÒMAL, pres del ll. *anomālus* i aquest, del grec *ἀνώμαλος* 'irregular', derivat de *ὁμαλός* 'igual, llis'. □ 1.ª doc.: 1803, 1839 (*anómalo*, Belv., Lab.).

Anormal, pres del fr. *anormal* [S. XIII], alteració del fr. *anomal* 'anòmal', per influència del ll. *norma* i *normalis*; ni en castellà [1855] ni en català [*DBal.*, c. 1890] els diccionaris del S. XIX (o els anteriors) no registren *anormal* (*anómalo* només en el *DAut.*); i aquesta alteració, de procedència francesa (més fàcil allí pel desplaçament francès de l'accent) es va comunicar, no sols a les llengües hispàniques, sinó també a l'it. *anormale* i a l'anglès, on no apareix tampoc fins als Ss. XVIII-XIX (en el XIX canviat en *abnormal* en anglès: Onions); sembla que entre nosaltres hi hagué ja algun tempteig d'introducció a l'Edat Mitjana, car se cita ja un cas esporàdic d'*anormal* en el S. XIII, en els *Costums de Tortosa (AlcM)* i en el tractat de dret aragonès, escrit pel bisbe català Vidal de Canyelles, cap a 1250 («Vidal Mayor», ed. Tilander, 2.13.38, 20 «*demanda anormal*»).¹

DERIV.: *Anomalia* [1803, 1839], del gr. *ἀνωμαλία*. *Anomalístic*. *Anormalitat* [*DFa.*; ni en *AlcM*].

¹ El b. ll. *anormalis* (S. xv) o *anormalus*, que solen citar, és una llatinització del mot francès.

Anomenada, *anomenador*, *anomenament*, *anomenar*, *-nat*, *anominació*, V. *nom* *Anònim*, V. *onomàstic* *Anoòpsia* i *anòpsia*, V. *òptic* *Anorèctic* (és incorrecte -ètic), *anorèxia*, V. *orèxia* *Anorgànic*, V. *orgue* *Anormal*, *anormalitat*, V. *anòmal* *Anorreador*, *anorreament*, *anorrear*, *anorresar*, V. *res* *Anòrtic*, *anortopia*, V. *orto-* *Anostrament*, *anostrar*, V. *nostre* *Anotació*, *anotador*, *anotar*, V. *nota* *Anou*, *anouer*, V. *nou* f. *Anque*, V. *anc* *Anquejar*, V. *anca*

ANQUILOSI, pres del gr. *ἀγκύλωσις* id., derivat d'*ἀγκύλος* 'encorbat'. □ 1.ª doc.: 1868, *SLitCosta*.

DERIV.: *Anquilosar* [id.]; *anquilosament* [c. 1945-50, Josep Pla]. *Anquilòtic* [*DFa.*].

49

ANS, d'una variant del ll. ANTE 'davant, davant de', 'abans, abans de', igual a la que tenim en *ABANS*, sense l'element preposit *AB-*; també l'it. *anzi*, oc. ant. *ans* i fr. ant. *ainz* tenen una terminació semblant amb -s o consonant anàloga. □ 1.ª doc.: orígens.

Ja apareix en les *Homilies*: «Sidon significa lo poble, qui *ans* del aveniment de Jhesu Crist menava Diable a mort», 7v8. També el veiem en les *VidesR.*, en Lull amb els seus diversos valors, en la *Cròn.* de Jaume I: «al quart jorn *ans* de Santa Maria (474). Tot això, sigui expressant anterioritat de temps (eventualment de lloc si hi ha moviment cap a un indret), sigui expressant preferència; veugu encara l'ex. rossellonès de 1312 que cito per extens en *destrènyer* (RLR xxix, 65). D'ací que també es pugui convertir, des dels orígens, en una conjunció adversativa que val el mateix que 'sinó que' i ve a fer l'ofici del llatí clàssic *imo*; ja en Jaume I: «no hauriem paor que el perdessen *ans* seria arribat tot l'estol» (97), «aquesta cosa no és digna, *ans* és de tot en tot molt lega» (en